

Cleifion mewnol ag anableddau dysgu mewn ysbytai arbenigol (Data Gorffennaf 2026)

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno gwybodaeth gryno o'r Cyfrifiad Chwarterol am Gleifion Mewnol ag Anableddau Dysgu mewn lleoliadau gofal arbenigol (QLDSIC). Mae'r cyfrifiad yn casglu data ynghylch preswylwyr Cymru sydd ag anableddau dysgu ac sy'n cael eu derbyn fel cleifion mewnol ysbyty yng Nghymru a Lloegr. Mae hyn yn cynnwys pobl sydd yn yr ysbyty yn wirfoddol, pobl sy'n destun Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (DoLS), a phobl sy'n cael eu cadw o dan y Ddeddf Iechyd Meddwl. Mae'r data yn cynnwys cleifion sy'n cael eu trin mewn ysbytai anabledd dysgu arbenigol ac ysbytai iechyd meddwl arbenigol.

Mae'r QLDSIC yn casglu rhywfaint o wybodaeth sy'n debyg i'r hyn a adroddir yn yr ystadegau swyddogol ar gyfer cleifion ag anableddau dysgu mewn ysbytai ac unedau iechyd meddwl yng Nghymru, sy'n deillio o Gyfrifiad Seiciatrïg blynyddol Cymru. Ceir gwahaniaethau pwysig rhwng y ffynonellau hyn. Mae'r gwahaniaethau hyn, a'r canllawiau ar ddefnyddio'r ddwy ffynhonnell yn briodol, wedi'u hamlinellu yn yr adran isod ar ffynonellau data eraill a chanllawiau i ddefnyddwyr.

Mae'r cyhoeddiad hwn yn ategu ymrwymïadau hirsefydlog i wella cwmpas ac ansawdd data sy'n ymwneud â phobl ag anableddau dysgu ac mae'n mynd i'r afael â galwadau am well data, gan gynnwys gan ymgyrch Cartrefi Nid Ysbytai yng Nghymru o'r ymgyrch Bywydau Wedi'u Dwyn. Mae'n cyflawni argymhelliad penodol o adroddiad Grŵp Gorchwyl a Gorffen Grŵp Cyngori'r Gweinidog ar Anableddau Dysgu, O Ysbytai i Gartrefi, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2026.

Mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu'r data diweddaraf ar gleifion mewnol a gasglwyd drwy'r cyfrifiad a gynhaliwyd ar 8 Gorffennaf 2026. Caiff y ffigurau hyn eu cyhoeddi fel gwybodaeth reoli'r GIG gan Iechyd a Gofal Digidol Cymru (DHCW) ar ran Llywodraeth Cymru a Perfformiad a Gwellu GIG Cymru. Nid ydynt yn ystadegau swyddogol achrededig a dylid eu dehongli ochr yn ochr â'r fethodoleg a'r wybodaeth ansawdd data a nodir yn yr adroddiad hwn.

Beth mae hyn yn ei ddweud wrthym

Mae'r cyfrifiad yn dangos bod nifer bach ond sylweddol o breswylwyr Cymru sydd ag anableddau dysgu yn cael gofal cleifion mewnol mewn lleoliadau arbenigol, gan gynnwys rhai mewn lleoliadau y tu allan i Gymru a rhai y mae'r broses o'u rhyddhau yn cael ei gohirio er eu bod yn barod yn glinigol i adael yr ysbyty. Dylid defnyddio'r ffigurau er mwyn deall y sefyllfa bresennol o ran cleifion mewnol a chynllunio gwasanaethau cymorth.

Ffeithiau Allweddol ar 8 Gorffennaf 2026

Cleifion mewn ysbytai arbenigol

- Roedd 121 o gleifion mewnol o Gymru ag anabledd dysgu mewn ysbytai anableddau dysgu neu iechyd meddwl arbenigol yng Nghymru a Lloegr.

Derbyn a rhyddhau cleifion

- Mae o leiaf 8 claf wedi'u rhyddhau ers y cyfrifiad blaenorol ym mis Ebrill. Nid yw'n bosibl gwybod a gafodd rhagor o gleifion eu derbyn a'u rhyddhau rhwng dyddiadau cyfnod y cyfrifiad.

Mathau o ysbytai

- Roedd 113 o gleifion (93%) mewn ysbytai a ddisgrifir fel ysbytai anabledd dysgu. Roedd 8 o gleifion (7%) mewn ysbytai iechyd meddwl.

- Roedd 27 o gleifion (22%) mewn unedau asesu a thrin (ATU).
- Roedd 36 o gleifion (30%) yn cael eu gofal mewn ysbytai gofal parhaus.
- Roedd 20 o gleifion (17%) yn cael eu gofal mewn ysbytai adsefydlu dan glo.
- Roedd 26 o gleifion (21%) mewn ysbytai diogel.

Nid yw nifer y cleifion yn y categorïau lleoliadau ysbyty yn dod i gyfanswm nifer y cleifion mewnol oherwydd gall rhai cofnodion fod y tu allan i'r categorïau grŵp hyn a chaiff niferoedd bach eu hatal lle bo angen er mwyn lleihau'r risg y gellid adnabod unigolion.

Lleoliadau ysbyty

- Roedd 109 o gleifion (90%) mewn ysbytai yng Nghymru, ac roedd 12 claf (10%) mewn ysbytai yn Lloegr.
- Roedd 91 o gleifion (75%) wedi'u lleoli mewn darpariaethau'r GIG, tra bod 30 o gleifion (25%) wedi'u lleoli mewn darpariaethau nad ydynt yn rhai'r GIG. Ymhlith y cleifion yng Nghymru, roedd 18 mewn ysbytai nad ydynt yn rhai'r GIG. Mae ysbytai nad ydynt yn rhai'r GIG fel arfer yn ddarparwyr annibynnol neu breifat a gomisiynir gan y GIG.

Amser yn yr ysbyty a phrosesau rhyddhau wedi'u gohirio

Yr amser canolrifol a dreuliwyd yn yr ysbyty cyfredol oedd 1.5 mlynedd. Disgrifir hyn fel cyfnod yr ysbyty.

Hyd canolrifol yr arhosiad ar gyfer pob math o ysbyty oedd:

- Uned asesu a thrin (ATU): 0.7 mlynedd
- Ysbyty gofal parhaus: 2.7 mlynedd
- Ysbyty adsefydlu dan glo: 1.1 flwyddyn
- Ysbyty diogel: 2.2 mlynedd

Oedi mewn Llwybrau Gofal

- Nodwyd bod 17 o gleifion yn barod yn glinigol i adael yr ysbyty ond eu bod yn wynebu oedi wrth gael eu rhyddhau.
- Roedd gweddill yr achosion o ohirio wrth ryddhau yn gyfnodau byrrach o ohirio. Caiff niferoedd bach eu hatal lle bo angen er mwyn lleihau'r risg y gellid adnabod unigolion.

Methodoleg ac ansawdd data

Mae'r Cyfrifiad Chwarterol am Gleifion Mewnol ag Anableddau Dysgu mewn Lleoliadau Arbenigol (QLDSIC) wedi'i gynnal ers mis Chwefror 2022 ac mae'n cael ei gwblhau'n chwarterol gan y saith bwrdd iechyd yng Nghymru. Mae'n cwmpasu preswylwyr yng Nghymru sydd ag anabledd dysgu ac sydd mewn darpariaeth anabledd dysgu arbenigol neu ddarpariaeth iechyd meddwl i gleifion mewnol, gan gynnwys lleoliadau yng Nghymru a Lloegr.

O 1 Ebrill 2026 ymlaen, cesglir data ar gyfer y cyfrifiad drwy'r set ddata genedlaethol Anableddau Dysgu (Gwasanaethau Arbenigol i Gleifion Mewnol), sy'n orfodol yn sgil Hysbysiad Newid Safonau Data (DSCN 2026 / 06). Bydd y set ddata yn cael ei chyflwyno i Iechyd a Gofal

Digidol Cymru (DHCW) gan y saith bwrdd iechyd yng Nghymru ac mae'n cynnwys data ar lefel cleifion sy'n ymwneud ag unigolion sy'n cael gwasanaethau arbenigol i gleifion mewnol.

Roedd data hyd at ac yn cynnwys Ebrill 2026 yn deillio o ganlyniadau crynswth y byrddau iechyd. Bydd data o fis Gorffennaf 2026 ymlaen yn deillio o ddata ar lefel cleifion a gyflwynir drwy'r set ddata Anableddau Dysgu (Gwasanaethau Arbenigol i Gleifion Mewnol).

Bydd data o'r set ddata genedlaethol yn cael eu defnyddio i gynhyrchu mesurau crynswth chwarterol at ddibenion cyhoeddi a rheoli gwybodaeth. Mae'r ffigurau cyhoeddedig yn deillio o gofnodion lefel cleifion a gyflwynir gan fyrddau iechyd ac maent yn cael eu prosesu gan lechyd a Gofal Digidol Cymru yn unol â'r safon wybodaeth genedlaethol.

Bydd y data hyn yn cael eu cyhoeddi fel gwybodaeth reoli. Mae gwybodaeth reoli yn cael ei chasglu a'i defnyddio at ddibenion gweithredol, cynllunio neu fonitro ac nid yw o reidrwydd wedi bod yn destun y broses sicrwydd lawn sy'n ofynnol ar gyfer ystadegau swyddogol.

Mae egwyddorion dibynadwyedd, ansawdd a gwerth o'r Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau wedi'u cymhwyso lle bo hynny'n briodol, ond nid yw'r ffigurau wedi'u hasesu'n annibynnol fel ystadegau swyddogol achrededig. Mae'r Cod wedi'i gymhwyso'n wirfoddol yn y ffyrdd a ganlyn:

- Mae dadansoddiadau wedi'u cynllunio i ddiwallu anghenion a nodir ar gyfer defnyddwyr ac fe'u cyflwynir mewn ffordd wrthrychol a diduedd
- Bydd y cyhoeddiad yn cael ei gyflwyno ymlaen llaw ar dudalen we amserlen gyhoeddi lechyd a Gofal Digidol Cymru
- Mae data yn cael eu casglu, eu defnyddio a'u rhannu yn unol â rhwymedigaethau cyfreithiol ac egwyddorion moesegol
- Mae safonau a diffiniadau data yn cael eu pennu gan Fwrdd Safonau Gwybodaeth Cymru

Mae'r data yn cynnwys pob un o'r saith bwrdd iechyd yng Nghymru. Mae'r byrddau iechyd yn gyfrifol am gyflwyno data yn unol â'r fanyleb genedlaethol ar gyfer y set ddata ac am sicrhau bod cofnodion yn gywir, yn gyflawn ac yn cael eu cyflwyno o fewn amserlenni y cytunwyd arnynt.

Bydd data a gyflwynir yn destun amrywiaeth o wiriadau dilysu a sicrhau ansawdd o fewn lechyd a Gofal Digidol Cymru. Mae'r gwiriadau hyn yn asesu cyflawnrwydd, dilysrwydd, cysondeb a chydymffurfiaeth â'r safon genedlaethol. Mae lechyd a Gofal Digidol Cymru yn cydweithio â sefydliadau sy'n cyflwyno er mwyn ymchwilio a datrys materion a nodwyd sy'n ymwneud ag ansawdd data lle bo hynny'n briodol. Bydd adolygiad ychwanegol o'r allbynnau crynswth yn cael ei gynnal gan Perfformiad a Gwella GIG Cymru er mwyn nodi tueddiadau annisgwyl, anghysondebau neu newidiadau sylweddol dros amser.

Dylid nodi mai dim ond gwiriadau llwyth sydd wedi'u cymhwyso i ddata cyfrifiad chwarterol y Gorffennaf hwn ar gyfer Anableddau Dysgu (Gwasanaethau Arbenigol i Gleifion Mewnol), sy'n cwmpasu strwythur ffeiliau, meysydd gorfodol, fformatau data, codau darparwyr, rhifau cyfnodau / episodau, a chofnodion dyblyg; nid oes gwiriadau ychwanegol o ran dilysrwydd a chysondeb ansawdd data wedi'u cymhwyso. O ganlyniad, dylid ystyried y ffigurau a gyflwynir yn rhai dros dro, a dylid bod yn ofalus wrth gymharu'r data hyn â chyflwyniadau yn y dyfodol unwaith y bydd gwaith dilysu llawn ar waith.

Yn y dyfodol, efallai y bydd y ffigurau hyn yn cael eu hasesu'n ffurfiol yn erbyn y Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau er mwyn pennu a ellir eu dynodi fel ystadegau swyddogol.

Er mwyn lleihau’r risg o ddatgelu gwybodaeth y gellid adnabod unigolion ohoni, caiff cyfrifiadau o lai na phump eu hatal, a dim ond ar lefel Cymru gyfan y caiff canlyniadau eu hadrodd.

Ffynonellau data eraill a chanllawiau i ddefnyddwyr

Caiff cyfres ystadegau swyddogol ar wahân, Cleifion ag anabledd dysgu mewn ysbytai ac unedau iechyd meddwl yng Nghymru, ei chyhoeddi gan Lywodraeth Cymru ac mae’n deillio o Gyfrifiad Seiciatrig blynyddol Cymru. Mae ar gael yma:

Cleifion ag anabledd dysgu mewn ysbytai ac unedau iechyd meddwl yng Nghymru | StatsCymru Mae hwn yn darparu data o 2009 ymlaen ac mae ar gael yn ôl bwrdd iechyd lleol, grŵp oedran a rhyw.

Mae’r ddwy ffynhonnell yn debyg yn gysyniadol ac yn cynhyrchu ffigurau sy’n cyd-fynd yn agos pan fyddant wedi’u cyfyngu i unedau iechyd meddwl pwrpasol yng Nghymru. Fodd bynnag, mae’r QLDSIC wedi’i gynllunio’n benodol i gasglu amrywiaeth ehangach o wybodaeth ar draws amrywiaeth ehangach o leoliadau ac mae’n cael ei gasglu bob chwarter yn hytrach nag yn flynyddol. O ganlyniad, nid yw’r cyfansymiau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn gymharol uniongyrchol â’r rhai a ddaw o’r gyfres ystadegau swyddogol, sydd â chwmpas mwy cyfyngedig.

Dylai defnyddwyr barhau i ddefnyddio’r gyfres ystadegau swyddogol i fonitro tueddiadau yn nifer y cleifion ag anableddau dysgu sydd mewn cyfleusterau iechyd meddwl pwrpasol yng Nghymru. Dylid defnyddio data’r QLDSIC er mwyn deall y darlun ehangach ar gyfer preswylwyr Cymru sydd ag anableddau dysgu ac sy’n cael gofal cleifion mewnol ar draws pob math o leoliadau arbenigol, gan gynnwys y rhai y tu hwnt i Gymru.

Bydd y ffigurau rheoli gwybodaeth hyn yn cael eu hadolygu’n barhaus. Yn y tymor hwy, gellir eu hasesu o ran y safonau dibynadwyedd, ansawdd a gwerth a nodir yn y Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau er mwyn penderfynu a ellir eu dynodi fel ystadegau swyddogol.

Atodiad

Ffigur 1. Data o’r Cyfrifiad Chwarterol am Gleifion Mewnol ag Anableddau Dysgu mewn Lleoliadau Gofal Arbenigol, 8 Gorffennaf 2026

Set ddata	Archwiliad 8 Ebrill 2026	Archwiliad 8 Gorffennaf 2026
Cyfanswm nifer y cleifion mewnol	129	121
Cleifion yng Nghymru	111	109
Cleifion yn Lloegr	18	12
Cleifion mewn darpariaethau’r GIG	83	91
Cleifion mewn darpariaethau nad ydynt yn rhai’r GIG	46	30
Cleifion mewn Gwasanaethau Anabledd Dysgu	121	113
Cleifion mewn Gwasanaethau Iechyd Meddwl	8	8
Cleifion mewn unedau asesu a thrin (ATU)	32	27
Cleifion mewn Ysbytai Gofal Parhaus	44	36

Cleifion mewn darpariaethau adsefydlu dan glo	18	20
Cleifion mewn Gwasanaethau Diogel	30	26
Hyd Arhosiad Canolrifol yn yr Ysbyty – Cyfanswm	1.8 mlynedd	1.5 mlynedd
Hyd Arhosiad Canolrifol yn yr Ysbyty – Cyfanswm	0.5 mlynedd	0.75 mlynedd
Hyd Arhosiad Canolrifol – Gofal Parhaus	3.8 mlynedd	2.7 mlynedd
Hyd Arhosiad Canolrifol yn yr Ysbyty – Cyfanswm	1.5 mlynedd	1.1 mlynedd
Hyd Arhosiad Canolrifol – Gwasanaethau Diogel	2.2 mlynedd	2.1 mlynedd
Nifer yr achosion o ohirio wrth ryddhau / oedi yn achos llwybrau gofal	22	17

Manylion cyswllt

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynghylch y cyhoeddiad hwn, cysylltwch â Llywodraeth Cymru drwy anfon e-bost i: polisianabledddygu@llyw.cymru